

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет
імені Петра Могили

ЗАТВЕРДЖЕНО

ректор ЧНУ імені Петра Могили

Л.П. КЛИМЕНКО

2020 р.

ПРОГРАМА
фахового вступного випробування зі спеціальності
для вступу на 5 курс для здобуття ступеня магістра
за спеціальністю
«032 Історія та археологія»

Миколаїв - 2020

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма розроблена для вступних фахових випробувань на навчання за освітньо-кваліфікаційним рівнем «магістр» за спеціальністю 032 «Історія та археологія».

Майбутній фахівець повинен мати систему знань щодо засад дисциплін «Археологія», «Історія України», «Всесвітня історія», «Спецкурс з джерелознавства, історіографії та методики викладання історії», «Етнологія» з урахуванням історичного досвіду і сучасних реалій вітчизняної науки, засвоєння закономірностей історичного розвитку; формування знань основних дат, подій та історичних особистостей; вихованню громадянської свідомості, гідності, честі в гармонійному поєднанні національних і загальнолюдських цінностей, утвердженню ідеалів гуманізму, демократії, добра і справедливості.

Мета фахового випробування полягає у перевірці наявних знань і навичок, отриманих вступниками в процесі навчання за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр».

Головні завдання фахового вступного випробування полягають у тому, щоб:

1. Перевірити відповідність знань і умінь вступників програмовим вимогам, отриманих ними в процесі навчання за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр».

2. Оцінити ступінь підготовленості вступників до подальшого навчання у вищому навчальному закладі за освітньо-кваліфікаційним рівнем «магістр».

Вступник повинен знати:

- основні політичні, соціально-економічні, культурні події;
- зміст, учасників і наслідки історичних подій;
- факти біографії і діяльності історичних осіб, структур та організацій;
- зміст історичних джерел, документів, творів, пам'яток культури;
- зміст історичних понять і термінів.

Вступник повинен вміти:

- визначати хронологічні межі соціально-економічних та політичних подій, їх зміст та послідовність;
- визначати передумови, причини, наслідки та особливості історичних подій, явищ і процесів;
- встановлювати причино-наслідкові зв'язки подій і явищ;
- визначати найважливіші зміни, що відбувалися й відбуваються в житті людства;
- порівнювати різноманітні події і процеси в історії України та у всесвітній історії;
- визначати й аналізувати періоди прогресу, застою і регресу в політиці та економіці;
- застосовувати набуті знання в аналізі подій сьогодення;
- розкривати роль особистості в історії;
- коментувати різні погляди на історичні події, факти, персоналії;

- аргументовано відстоювати власну думку й позицію щодо історичних подій, фактів, персоналій;
- інтегрувати явища національної культури в контексті європейської та світової культури.

Фахове вступне випробування включає такі модулі дисциплін:

1. Модуль 1 «Археологія».
2. Модуль 2 «Історія України».
3. Модуль 3 «Всесвітня історія».
4. Модуль 4 «Спецкурс з джерелознавства, історіографії та методики викладання історії».
5. Модуль 5 «Етнологія».

Модулі характеризують загальнотеоретичні знання зі спеціальності 032 «Історія та археологія», а також дозволяють оцінити практичні знання та вміння бакалаврів, що вступають на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» спеціальності 032 «Історія та археологія» на 5-й курс навчання.

Фахове випробування вступників сприяє виявленню здібностей у майбутніх фахівців у галузі історії, археології, джерелознавства, етнології та споріднених наук. У процесі його проведення абітурієнти повинні показати навички та вміння досліджувати історичні явища та процеси, що необхідно для чіткого визначення індивідуальних орієнтирів застосування власних здібностей та реалізації набутого професійного потенціалу в умовах сучасності.

I. ХАРАКТЕРИСТИКА ЗМІСТУ ПРОГРАМИ

1.1. Модуль 1 «Археологія»

Тема 1. «Археологічна наука, її предмет та завдання. Розвиток археології в Україні».

Тема 2. «Найдавніше населення на території України. Кам'яна доба на території України».

Тема 3. «Мідний вік (енеоліт) на території України».

Тема 4. «Бронзовий вік на території України».

Тема 5. «Кочовики раннього залізного віку».

Тема 6. «Античні рабовласницькі міста-держави Північного Причорномор'я».

Тема 7. «Археологічні культури слов'ян I тис. н. е.».

Тема 8. «Археологічні старожитності східних слов'ян IX – початку XIV ст. Пам'ятки середньовіччя. Козацькі пам'ятки».

Тема 9. «Розвиток антропологічних знань».

Тема 10. «Антропогенез».

Тема 11. «Фізіологія та морфологія людини».

Тема 12. «Расогенез».

Питання для підготовки з модулю 1

1. Значення археологічних даних у відтворенні стародавньої історії людства.
2. Класифікація археологічних пам'яток.
3. Культурний шар та умови його утворення.
4. Типологічний, статистичний методи, метод стратиграфії та їх характеристика.
5. Характеристика основних етапів розвитку археологічної науки в Україні.
6. Археологічна періодизація кам'яного віку.
7. Пам'ятки ашельської пори на території України.
8. Час та шляхи заселення території України людиною.
9. Пам'ятки мустьєрської пори на території України.
10. Неандертальські поховання в Криму.
11. Палеоекономіка та палеосоціологія і їх місце в розвитку палеолітознавства.
12. Найважливіші поселення та типи жител пори пізнього палеоліту.
13. Мезолітична пора як етап переходу до нових форм господарювання.
14. Мікролітична техніка – найвищий рівень розвитку технології обробки каменю.
15. Індивідуальне полювання – новий тип адаптації до нового природного середовища.
16. Передумови виникнення відтворюючого господарства.
17. Археологічні культури, характер поселень та жител мезоліту.

18. Передумови переходу від привласнюючої до відтворюючої економіки.
19. Хід та наслідки «неолітичної революції».
20. Землеробсько-скотарські культури, основні технічні досягнення та мистецтво неоліту.
21. Впровадження у виробництво міді та його наслідки.
22. Розвиток землеробства та скотарства в енеолітичну епоху.
23. Землеробські та скотарські культури епохи енеоліту.
24. Ідеологічні уявлення найдавніших землеробів та скотарів.
25. Впровадження у виробництво бронзових знарядь та його наслідки.
26. Скарби металевих знарядь як наслідок розвитку обміну.
27. Зміни в розвитку господарства в бронзовому віці.
28. Культури бронзового віку Лівобережжя та Правобережжя України.
29. Впровадження у виробництво залізних знарядь та його наслідки.
30. Особливості пам'яток чорноліської культури в окремих регіонах її розповсюдження.
31. Археологічні пам'ятки та історичні свідчення про кіммерійців на території України. Військова справа та мистецтво кіммерійців.
32. Територія розміщення скіфів у період їх передньоазіатських походів. Скіфи у Північному Причорномор'ї. Побут та військова справа скіфів.
33. Письмові джерела про сарматів, час і обставини появи їх у степах Північного Причорномор'я. Археологічні пам'ятки сарматів на території України.
34. Особливості поховального ритуалу сарматів. Основні категорії предметів матеріальної культури сарматів. Сарматські міграції.
35. Головні причини грецької колонізації Північного Причорномор'я.
36. Античні пам'ятки Нижнього Подністров'я та Нижнього Побужжя.
37. Особливості планування та забудови античних міст Північного Причорномор'я. Економічні зв'язки, релігія та культури античних міст Північного Причорномор'я.
38. Письмові джерела про давніх слов'ян.
39. Характеристика археологічних пам'яток зарубинецької, латенської, пшеворської, липицької культур та культури Поянешти-Лукашівка на території України.
40. Локальні варіанти черняхівських старожитностей. Характеристика поховального ритуалу черняхівських племен. Характеристика предметів матеріальної культури черняхівського населення.
41. Археологічні пам'ятки київської культури та культури карпатських курганів.
42. Археологічні пам'ятки готів і гунів на території України.
43. Археологічні пам'ятки корчацько-празької, пеньківської, колочинської культур на території України.
44. Культура Лука-Райковецька та її пам'ятки.
45. Волинцівські та роменські старожитності.
46. Основні категорії археологічних пам'яток епохи Київської Русі. Древній Київ.

47. Стародавній Чернігів. Древній Переяслав. Стародавній Галич.
48. Середньовічний Білгород-Дністровський XII-XIII ст.
49. Ремесло та духовна культура Київської Русі.
50. Предмет та завдання фізичної антропології. Історія антропологічної науки.
51. Еволюційна антропологія.
52. Морфофізіологія людини.
53. Морфологічна характеристика людини.
54. Етнічна антропологія. Проблема класифікації в етнічній антропології.
55. Етапи расогенезу. Походження поліморфізму і політипії.

1.2. Модуль 2 «Історія України»

Тема 1. «Основні проблеми історії України давнього часу».

Тема 2. «Княжа доба в історії України».

Тема 3. «Велике князівство Литовське, Руське і Жемантійське».

Тема 4. «Українські землі в складі Речі Посполитої. Початки формування козацтва».

Тема 5. «Українські землі у першій половині XVII ст. Національна революція XVII ст.».

Тема 6. «Українські землі наприкінці XVII – XVIII ст.».

Тема 7. «Україна в складі імперій».

Тема 8. «Українська національно-демократична революція (1917-1921 рр.)».

Тема 9. «Україна в 1920-30-ті рр.».

Тема 10. «Україна в роки Великої Вітчизняної війни».

Тема 11. «Українська РСР в другій половині 40-х – першій половині 80-х рр. XX ст.».

Тема 12. «Українська незалежна держава».

Питання для підготовки з модулю 2

1. Історія України як наука та навчальний предмет.
2. Найдавніші племена і держави на території України.
3. Східні слов'яни.
4. Київська Русь.
5. Роздроблення Русі. Південно-західні руські князівства (XII – перша половина XIV ст.).
6. Україна під владою Литви і Польщі.
7. Політичне та соціально-економічне становище українських земель у складі Речі Посполитої (друга половина XVI – перша половина XVII ст.).
8. Зростання козацтва в другій половині XVI ст. Козацькі повстання.
9. Визвольна війна українського народу середини XVII ст.
10. Українська козацька держава (друга половина XVII-XVIII ст.).

11. Запорізька Січ в другій половині XVII – XVIII ст.
12. Правобережні та західноукраїнські землі під владою Польщі (друга половина XVII-XVIII ст.).
13. Інкорпорація України в державну структуру Російської і Австрійської імперій.
14. Українські землі у складі Російської імперії в першій половині XIX ст.
15. Західноукраїнські землі в першій половині XIX ст.
16. Українська культура в першій половині XIX ст.
17. Українські землі у складі Російської імперії в другій половині XIX ст.
18. Кримська війна і Україна.
19. Положення 19 лютого 1861 р. Особливості селянської реформи в різних регіонах України.
20. Реформи 60-70-х рр. XIX ст. та їх історичне значення.
21. Західноукраїнські землі в другій половині XIX ст.
22. Культура України в другій половині XIX ст.
23. Україна на початку XX ст. Революція 1905-1907 рр.
24. Боротьба за відродження державності України (1917-1920 рр.)
25. УРСР в умовах нової економічної політики (1921-1928 рр.)
26. Українська РСР в умовах утвердження тоталітарного ладу (1929-1938 рр.).
27. Україна в роки Другої світової війни (1939-1945 рр.).
28. Україна у першому повоєнному десятиріччі. Труднощі відбудови народного господарства. Голод 1946-1947 рр.
29. Хрущовська «відлига» та її характер в Україні.
30. Україна в другій половині 60-х – першій половині 80-х рр. XX ст.
31. Розгортання правозахисного і дисидентського руху.
32. Поглиблення кризи тоталітаризму в СРСР і проголошення незалежності України (1985-1991 рр.).
33. Розвиток незалежної України.
34. Президенти України Л. Кравчук, Л. Кучма, В. Ющенко, В. Янукович та їх діяльність.
35. Ситуація в Україні в 2013-2016 рр. П. Порошенко.

1.3. Модуль 3 «Всесвітня історія»

Тема 1. «Первісне суспільство».

Тема 2. «Стародавній Схід».

Тема 3. «Стародавня Індія».

Тема 4. «Стародавній Китай».

Тема 5. «Південно-Східна Азія і країни Індокитаю».

Тема 6. «Стародавня Греція».

Тема 7. «Римська держава».

Тема 8. «Історія середніх віків».

Тема 9. «Нова історія країн Європи та Америки».

- Тема 10.** «Нова історія країн Азії та Африки».
- Тема 11.** «Новітня історія країн Європи та Америки».
- Тема 12.** «Новітня історія країн Азії та Африки».
- Тема 13.** «Росія з найдавніших часів до кінця XVIII ст.».
- Тема 14.** «Російська імперія в XIX – на початку XX ст.».
- Тема 15.** «Історія Росії в 1905 – 1917 рр.».
- Тема 16.** «СРСР у 1920 – 90-х рр.».
- Тема 17.** «Російська Федерація у пострадянську добу».

Питання для підготовки з модулю 3

1. Хронологічні рамки первісного суспільства. Загальна характеристика етапів розвитку. Різноманітність підходів до вивчення проблеми. Віки, періоди.
2. Зрілість первісного суспільства. Завершення процесу антропогенезу. Зміни в суспільній організації. Суперечливий характер процесу еволюції людини. Теорія моноцентризму та поліцентризму. Расогенез. Видова єдність людства. Стадія ранньопервісної общини, пізньопервісна община.
3. Виникнення землеробства і скотарства. Рівень соціальної організації праці. Зростання чисельності населення. Шлюб і сім'я. Духовна культура.
4. Суспільні поділи праці. Поява приватної власності, соціальна диференціація. Воєнна демократія. Організація системи влади. Головні ознаки і функції держави. Звичаєве право. Таємні союзи. Поглиблення нерівності. Сусідська община. Релігійні уявлення. Розвиток писемності. Племінні організації. Мовна ситуація.
5. Значення історії Стародавнього Сходу в курсі загальної історії. Хронологічні рамки курсу. Джерела з історії Дворіччя. Повідомлення античних авторів. Клинописні документи. Пам'ятники матеріальної культури. Історіографія (В. Струве, Н. Д. Флітнер, С. Крамер та ін.)
6. Дворіччя. Шумери, аккадці. Розвиток господарства. Виникнення рабства. Поява перших держав (Киш, Ур, Урук). Міжусобиці.
7. Піднесення Вавилону. Хаммурапі. Об'єднання Дворіччя. Рабство, його види. Маравім і мушкену. Суперечки істориків щодо походження і становища мушкену. Розпад держави. Нашестя хеттів. Завоювання Вавилону касситами. Економічні і соціальні відносини. Зовнішня політика касситських царств.
8. Шумеро-вавилонська культура. Паквавилонізм. Поширення клинопису. Релігія. Міфи про створення світу. Жерці. Розвиток наукових знань. Школи. Народна творчість. Образотворче мистецтво. Архітектура. Вавилонська культура та сусідні народи.
9. Археологічні дослідження Стародавньої Індії. Хронологія та періодизація староіндійської історії. Етногенез населення. Варни та касты. Особливості економічного розвитку. Матеріальна культура. Наукові знання, література. Театр. Музика. Мистецтво. Писемність. Освіта.

10. Природа і населення Стародавнього Китаю. Розклад первісного ладу. Джерела. Перші держави Ся, Шан-Інь. Розвиток сільського господарства, ремесла. Державний устрій. Структура суспільства. Китай у період династії Чжоу. Держава Цінь. Династія Хань. Народні повстання в Китаї. Перехід до феодалізму. Культура Стародавнього Китаю.
11. Цейлон. Перші згадки про Цейлон. Розповідь про острів в «Рамаяні». Індійська іміграція в V ст. до н. е. Перші царі. Цейлонські хроніки V–VI ст. до н. е. Перші держави.
12. Розповсюдження на Цейлоні буддизму. Індуїзм. Політична історія стародавнього Цейлону (II ст. до н. е. – IV ст. н. е.). Боротьба між тапілами і сінхалами. Господарство.
13. Індокитай. Період розвинутого неоліту (II тис. до н. е.). Заселення території. Археологічні та етнографічні дані про життя племен Індокитаю. Виникнення рабовласницьких держав. Племінні союзи-Ван-Ланг. Ау Лак. Походи китайських імператорів в Індокитай. Повстання проти китайців. Племінний союз племен лао. Шани, Таї, лао. Кхмерські держави південного Китаю. Фунань: розвиток економіки. Держава Срог-Кхмер. Тьямпа на початку нашої ери. Зв'язок з Індією. Війни. Початок цивілізації.
14. Острівний світ. Малайя в III-I тис. до н. е. Зв'язок з Індією. Торгівля. Перші держави. Індонезія: переселення племен в Індонезію. Господарство і суспільний лад. Розселення племен. Виникнення рабства. Філіппіни.
15. Стародавній Схід: Корея і Японія. Вплив китайської цивілізації і державності. Корея – союзи племен і створення перших держав. Чосон. Племінні об'єднання. IV ст. до н. е. Виникнення держав. Господарство.
16. Японія. Неоліт на території Японії. Племена айни. Писемні джерела про виникнення держави. Релігія. Буддизм. Конфуціанство. Сітоїзм. Народні вірування.
17. Пам'ятники культури Стародавньої Греції. Формування рабовласницьких міст-держав. Джерела з історії. Античний поліс.
18. Спарта. Джерела. Держава у VIII-VI ст. до н. е. Особливості розвитку у VI-V ст. до н. е. Станова структура, побут, державний устрій.
19. Афіни у VIII-VI ст. до н. е. Особливості розвитку. Афіни. Ремісничо-аграрні відносини, зростання торгово-ремісничої верстви. Реформи Солона. Тиранія. Законодавство Клісфена. Греко-перські війни. Грецька рабовласницька демократія. Реформи Ефільта. Перікл і розвиток афінської демократії. Соціальна політика. Зовнішня політика. Відмінності Афінської держави від Пелопонеського союзу. Обмеженість Афінської демократії. Причини її занепаду.
20. Пам'ятники матеріальної культури Римської держави. Легенди. Римські літописи. Історіографія. Ціцерон, Цезар, Саллюстій, Діозор Сицилійський.
21. Римська община в ранньореспубліканський період. Боротьба патрициїв і плебеїв. Економічні і політичні причини. «Закони XII таблиць».

- Нобілітет, вертництво, плебс. Державний лад ранньої республіки. Коміції. Магістратури. Сенат. Армія.
22. Завоювання Римом Італії. Римо-італійська конфедерація. Перехід до класичного рабства. Війни в період Римської республіки. Криза республіканського ладу.
  23. Римська імперія. Принципат. Август та його правління. Рання імперія в I-II ст. до н. е. Система принципату. Рабовласництво. Завоювання. Криза господарства у II ст. до н. е. Фінансова криза. Народні рухи.
  24. Перші етапи становлення християнства.
  25. Пізня імперія. Діоклетіан, створення системи домінанту. Правління Костянтина. Економічне становище у IV ст. і першій половині V ст. Криза рабовласництва і елементи феодалізму. Вторгнення варварів. Переселення народів, утворення «Варварських держав». Падіння імперії. Культура епохи імперії. Система виховання і освіти. Релігія. Наука. Римське право. Література. Значення культурної спадщини Риму.
  26. Виникнення Франкської держави. Монархія Каролінгів. Процеси централізації в країнах Європи XI-XV ст. Столітня війна. Представницько-станові органи влади. Соціальні і релігійні рухи. Національно-визвольні війни. Італійські війни. Нідерландська революція. Реформація і контрреформація.
  27. Передумови Великих географічних відкриттів, португальські відкриття XV ст. Відкриття Америки. «Поділ світу» між португальцями та іспанцями. Плавання Васко да Гама. Колоніальні захоплення португальців. Походження назви «Америка». Магеллан і перше кругосвітнє плавання. Іспанські конкістадори. Завоювання Мексики та Перу.
  28. Англійські, голландські і французькі колоніальні захоплення наприкінці XV – у першій половині XVII ст. Російські географічні відкриття на півночі і сході Європи і Азії.
  29. Наслідки географічних відкриттів для Західної Європи.
  30. Розкриття становлення стародавніх цивілізацій Центральної і Північної Америки. Народи Майя – писемність, рабовласництво, розвиток сільського господарства, ремесла: будівництво, архітектура, мистецтво. Суспільно-політичний лад. Завоювання ацтеків, розселення, підкорення інших народів, розвиток господарства, іригаційні системи, ремесла-будівництво, ткацтво, зброярство. Інкі: розширення території, управління іншими народами, спорудження храмів. Суспільно-політичний устрій. Європейські завоювання та занепад американських цивілізацій.
  31. Розвиток колоніальної системи, первинне нагромадження капіталу. Зростання третього стану. Особливості Нідерландської революції та її наслідки. Англійська революція середини XVII ст. Громадянська війна та становлення республіки. Протекторат О. Кромвеля. Розширення колоніальних територій. Війни. Діяльність парламенту, його політичний склад.

32. Англійська революція середини XVII ст. Реставрація Стюартів. Спроби відновлення католицизму. Небезпека нової громадянської війни. Встановлення конституційної монархії. Стабілізація державного ладу.
33. Велика Французька революція (1789-1794 рр.).
34. Скликання Генеральних штатів. Національні збори. Падіння Бастилії. «Декларація прав людини і громадянина». Страта короля, основні політичні партії в період революції. Реформи. Крах республіки. Європейські коаліції в боротьбі проти республіки.
35. Повалення монархії і встановлення республіки. Якобінська диктатура. Боротьба всередині якобінського блоку. Масове невдоволення терористичним режимом. Криза і крах якобінської диктатури. Низхідна лінія революції. Термідоріанська реакція.
36. Особливості революцій в Європі в середині XIX ст.: мета, основні політичні сили в боротьбі за владу. Розгортання революційної боротьби. Наслідки революцій. Революція в Австро-Угорщині і українські землі.
37. Війна за незалежність і утворення США.
38. Англійські колонії у Північній Америці. Їх соціально-економічний розвиток і політичний лад. Європейці, індіанці, негри. Торгівля рабами. Формування національної свідомості американців. Американське Просвітництво. Причини суперечностей між колоніями та метрополією. Патріоти і лоялісти.
39. Початок збройної боротьби. Декларація незалежності. Демократичний характер перетворень в економічній, соціальній, і політичній сферах у ході революції. Формування конфедерації. Воєнні дії в 1775-1778 рр. Дж. Вашингтон. Міжнародне становище штатів і союз з Францією. Версальський мир і визнання незалежності США. Конституція 1787 р. Білль про права. Характер, особливості і підсумки першої американської революції.
40. Міжнародне становище напередодні Першої світової війни. Народні рухи і революції. Характер, причини Першої світової війни, її головні етапи, підсумки та наслідки. Паризька мирна конференція: склад, результати діяльності. Мирні договори з переможеними країнами. Версальсько-Вашингтонська система. Економічний, соціальний, політичний розвиток світу у 20-ті – 30-ті рр. XX ст. Світова криза, виникнення фашизму, нацизм, тоталітаризм. Радянський Союз і капіталістичні країни. Діяльність Ліги Націй. Причини Другої світової війни, її хід і наслідки.
41. Утворення вогнища війни на Далекому Сході. Крах Вашингтонської системи. Японська агресія проти Китаю.
42. Утворення головного вогнища війни. Реалізація німецькою дипломатією планів ліквідації Версальського договору. Перехід фашистських держав до відкритої агресії. Політика «невтручання» Англії, Франції, США.
43. Початок німецько-радянського зближення. Пакт Молотова-Ріббентропа.
44. Початок Другої світової війни. Напад гітлерівської Німеччини на Польщу. Радянсько-фінська війна. Вступ Червоної армії в Західну

- Україну, Західну Білорусь. Включення до СРСР Північної Буковини, Бессарабії, прибалтійських республік.
45. Фашистські загарбання на Заході. Напад Німеччини на СРСР. Створення антигітлерівської коаліції. Рух Опору в окупованих країнах. Воєнні дії в басейні Тихого океану. Докорінний перелом у ході війни, початок кризи фашистського блоку. Відкриття другого фронту в Європі. Визволення європейських територій. Розгром фашистської Німеччини. Капітуляція Японії. Підсумки Другої світової війни.
  46. Розвиток соціалістичних країн у другій половині 80-х рр. ХХ ст. Ознаки занепаду. «Оксамитові» революції у 1989-1990 рр. в країнах Центральної, Південно-Східної Європи, їх наслідки. Розвиток ринкових відносин, стан промисловості, сільського господарства, фінансовий стан. Участь країн у політичному житті світу. Постсоціалістичні країни і їх взаємовідносини з НАТО та Європейським Союзом. Взаємовідносини України з постсоціалістичними державами наприкінці ХХ – початку ХХІ ст.
  47. Глобальні проблеми світу: особливості на рубежі ХХ–ХХІ ст. Роль урядів країн світу в розв'язанні глобальних проблем. Розширення впливу глобалізації на розвиток країн світу. Найрозвинутіші капіталістичні країни світу і навколишній світ. «Вісімка». Питання інтеграції культури в період глобалізації.
  48. Країни Сходу в спектрі геополітичних інтересів країн Заходу. Реакція традиційного Сходу на колоніалізм: національно-визвольна боротьба і вестернізація (на прикладі Китаю та Туреччини).
  49. Держави Азії та Африки у «холодній війні»: в'єтнамська та корейська війни. Близькосхідне питання. 1960 р. – рік визволення Африки.
  50. Країни Сходу в останній чверті ХХ ст.: проблеми соціально-економічного та політичного розвитку. Конвергенція економіки (на прикладі Китайської Народної Республіки, В'єтнаму, Лаосу, Камбоджі).
  51. Криза секулярного націоналізму на Сході (на прикладі Іранської революції 1978-1979 рр.) Ісламський фундаменталізм.
  52. Основні концепції (інтерпретації) історичного процесу.
  53. Російські історичні школи та їх представники.
  54. Державний, правовий, територіальний розвиток Росії в ХVІІ ст.
  55. Точки зору вчених на причини та наслідки церковного розколу середини ХVІІ ст.
  56. Точки зору істориків на особу та державну діяльність Петра І. Реформи Петра І.
  57. Причини змін кордонів Російської імперії у ХVІІІ ст.
  58. Реформи 60-70-х рр. ХІХ ст. в Росії.
  59. Кримська (1853-1856 рр.) війна та її наслідки для Росії.
  60. Загострення економічної ситуації в Росії на межі ХІХ-ХХ ст. Виникнення політичних партій
  61. Причини, стратегії та тактика протидіючих сил у громадянській війні 1917-1921 рр.

62. Точки зору істориків різних політичних орієнтацій на основні тенденції розвитку СРСР в 30-ті роки.
63. Соціально-економічне та політичне становище СРСР напередодні другої світової війни. Радянсько-німецький пакт про ненапад та секретний додатковий протокол.
64. Переломне значення XX з'їзду КПРС. Викриття культу особи Й.В. Сталіна.
65. Створення НАТО, Організації Варшавського Договору.
66. Думки істориків про основні тенденції розвитку СРСР середини 60-х – початку 80-х років.
67. Розпад СРСР. Створення Співдружності незалежних держав.
68. Характеристика основних напрямків реформування сучасної Російської Федерації.

1.4. Модуль 4 «Спецкурс з джерелознавства, історіографії та методики викладання історії»

Тема 1. «Теоретико-методологічні засади історичного джерелознавства».

Тема 2. «Основні групи джерел з історії України».

Тема 3. «Методика пошуку, опрацювання і використання історичних джерел».

Тема 4. «Археографія – провідна джерелознавча наука».

Тема 5. «Українська історіографія: проблеми теорії та історії».

Тема 6. «Українська історіографія від давніх часів до середини XVIII ст.».

Тема 7. «Історіографічний процес в Україні XVIII – XIX ст.».

Тема 8. «Українська історіографія XX – початку XXI ст.».

Питання для підготовки з модулю 4

1. Наука джерелознавства.
2. Історія становлення і розвитку історичного джерелознавства.
3. Поняття історичного джерела.
4. Класифікація історичних джерел.
5. Речові джерела.
6. Зображальні джерела.
7. Усні джерела.
8. Лінгвістичні джерела.
9. Писемні джерела.
10. Методика дослідження історичних джерел.
11. Археографія – провідна джерелознавча наука.
12. Передумови розвитку української археографії у XVII – XVIII ст.
13. Діяльність Київської археографічної комісії (1843-1921 рр.).
14. Археографічна діяльність в Одесі (XIX – XX ст.). А. Скальковський.

15. Катеринославська учена архівна комісія (1903-1916 рр.).
16. Українська довоєнна археографія (1917-1941 рр.).
17. Українська археографія в другій половині ХХ – на початку ХХІ ст.
18. Українська історіографія від давніх часів до середини ХІІІ ст.
19. Українське літописання ХІV – ХVІІ ст.
20. Гуманістична історіографія України.
21. Українська історична думка ХVІІІ ст.
22. Історичне письменство в Україні ХVІІІ – початку ХІХ ст.
23. Антикварний напрям в українознавстві ХVІІІ ст.
24. Українська історіографія ХІХ – початку ХХ ст. у контексті національного відродження в Україні.
25. Українська історіографія ХХ – початку ХХІ ст.

1.5. Модуль 5 «Етнологія»

Тема 1. «Джерельна база етнології: особливості та проблеми класифікації, методика і методологія етнологічних досліджень».

Тема 2. «Основні категорії та понятійний апарат української етнології. Методологія».

Тема 3. «Періодизація розвитку української етнографії. Початковий етап народознавчої науки».

Тема 4. «Розвиток етнології в ХІХ - ХХ ст.».

Тема 5. «Виразність матеріальної культури українців в історичній динаміці».

Тема 6. «Етнічний склад населення України: формування та класифікації.».

Тема 7. «Етнічна історія та традиційно-побутова культура народів України».

Тема 8 «Етнічні процеси та міжетнічні зв'язки в Україні. Міжетнічні конфлікти та наукові шляхи їх запобігання».

Питання для підготовки з модулю 5

1. Охарактеризуйте особливість предмету, методів та джерельної бази етнології.
2. Проаналізуйте своєрідність методів етнології.
3. Наведіть та розкрийте зміст основних напрямків методологічного досвіду в етнології.
4. Характеристика основних типів та різновидів джерел.
5. Назвати та розкрийте сенс двох головних підходи у визначені природи етносу.
6. Визначить головні підходи щодо періодизації розвитку української етнології як науки.

7. Шляхи та форми виникнення етнографії: особливості національного досвіду.
8. Охарактеризуйте основні центри розвитку української етнографії в ХІХ ст.
9. Проаналізувати внесок у розвиток етнографічної науки М. Зібера, П. Чубинського, І. Франка, М. Сумцова, Хв. Вовка.
10. Охарактеризуйте сучасний стан розвитку української етнології.
11. Проаналізуйте головні концепції походження назви «Україна».
12. Охарактеризувати основні теорії етногенезу українців.
13. Розкрити зміст поняття «історико-етнографічна область/регіон».
14. Пояснити різницю між «етнографічними», «етнічними» та «субетнічними групами».
15. Українські етнічні групи Світу.
16. Охарактеризуйте виразність окремого комплексу матеріальної культури українців (господарство, житло, одяг, комплекс харчування).
17. Виявити особливість суспільного побуту українців протягом ХІХ – на початку ХХ ст.
18. Охарактеризуйте етнічний склад населення сучасної України.
19. Розкрийте зміст категорії «етнічні процеси».
20. Типи міжетнічних конфліктів, які визначаються в етнології, та шляхи щодо їхнього запобігання.

II. ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

Вступні випробування охоплюють п'ять фахових дисциплін, які передбачені навчальними планами освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» спеціальності 032 «Історія та археологія». Вступне випробування проводиться у вигляді письмового іспиту. Загальна тривалість іспиту 1,5 години.

III. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

Екзаменаційне завдання містить 30 тестових питань, що охоплюють всі теми, наведені в тематичному змісті даної програми. Кожне тестове питання оцінюється у 6,66 бали. Таким чином, правильна відповідь на 30 запитань оцінюється у 200 балів:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
6,66	13,32	19,98	26,64	33,3	39,96	46,62	53,28	59,94	66,6
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
73,26	79,92	86,58	93,24	100	106,66	113,32	119,98	126,64	133,36
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
139,96	146,62	153,28	159,94	166,6	173,2	179,92	186,58	193,24	200

IV. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Археологія

1. *Авдусин Д. А.* Полевая археология СССР / Д. А. Авдусин. – М., 1980.
2. *Алексеев В. П.* География человеческих рас / В. П. Алексеев. – М., 1974.
3. *Алексеев В. П.* Историческая антропология / В. П. Алексеев. – М., 1979.
4. *Артамонов М. И.* Киммерийцы и скифы / М. И. Артамонов. – Л.: Изд-во ЛГУ, 1974.
5. Археология СССР. – В 20-ти тт. – М., 1981-1996.
6. Археология Украинской ССР. – В 3-х тт. – К.: Наук. думка, 1984-1986.
7. Археологія України. – К., 2005.
8. *Гладилин В. Н.* Проблемы раннего палеолита Восточной Европы / В. Н. Гладилин. – К.: Наук. думка, 1990.
9. *Граков Б. Н.* Ранний железный век / Б. Н. Граков. – М.: Наука, 1977.
10. *Граков Б. Н.* Скифы / Б. Н. Граков. – М., 1971.
11. *Гримм Г.* Основы конституциональной биологии и антропометрии / Г. Гримм. – М., 1967.

12. Давня історія України. – В 3-х тт. – К., 1997-1999.
13. Даниленко В. Н. Неолит Украины / В. Н. Даниленко. – К.: Наук. думка, 1969.
14. Добролюбский А. О. Тайны причерноморских курганов / А. О. Добролюбский. – Одесса: Маяк, 1989.
15. Збеневич В. Г. Трипольские племена Северного Причерноморья / В. Г. Збеневич. – К.: Наук. думка, 1974.
16. Крыжицкий С. Д. Архитектура городов Северного Причерноморья / С. Д. Крыжицкий. – К.: Наук. думка, 1974.
17. Лапин В. В. Греческая колонизация Северного Причерноморья. Краткий очерк отечественных теорий колонизации / В. В. Лапин. – К.: Наук. думка, 1986.
18. Левин М. Г. Очерки по истории антропологии в России / М. Г. Левин. – М., 1960.
19. Магомедов Б. В. Черняховские племена Северо-Западного Причерноморья / Б. В. Магомедов. – К.: Наук. думка, 1987.
20. Морфология человека. – М., 1983.
21. Мурзин В. Ю. Происхождение скифов: основные этапы формирования скифского этноса / В. Ю. Мурзин. – К.: Наук. думка, 1990.
22. Петров В. П. Етногенез слов'ян / В. П. Петров. – К.: Наук. думка, 1972.
23. Петров В. П. Походження українського народу / В. П. Петров. – К.: Наук. думка, 1992.
24. Рикман Э. А. Этническая история населения Поднестровья и прилегающего Подунавья в первые века н. э. / Э. А. Рикман. – М.: Наука, 1975.
25. Сегеда С. Основы антропологии / С. Сегеда. – К., 1995.
26. Седов В. В. Восточные славяне в VI-XIII вв. / В. В. Седов. – М.: Наука, 1982.
27. Смирнов Н. Ф. Сарматы и утверждение их политического господства в Скифии / Н. Ф. Смирнов. – М.: Наука, 1984.
28. Станко В. Н. Мирное. Проблемы мезолита степей Северного Причерноморья / В. Н. Станко. – К.: Наук. думка, 1982.
29. Тереножкин А. И. Киммерийцы / А. И. Киммерийцы. – К.: Наук. думка, 1976.
30. Терпиловский Р. В. Памятники киевской культуры / Р. В. Терпиловский, Н. С. Абашина. – К., 1992.
31. Толочко П. П. Древнерусский феодальный город / П. П. Толочко. – К.: Наук. думка, 1984.
32. Толочко П. П. Кочевые народы степей и Киевская Русь / П. П. Толочко. – К., 1999.
33. Хрисанфова Е. Н. Антропология / Е. Н. Хрисанфова, И. В. Перевозчиков. – М., 1991.

Історія України

1. *Бойко О. Д.* Історія України: Навч. посіб. / О. Д. Бойко. – К.: Академвидав, 2005. – 688 с.
2. *Борисенко В. Й.* Курс української історії: З найдавніших часів до ХХ ст.: Навч. посібник для студ. вузів / В. Й. Борисенко. – К.: Либідь, 1998. – 615 с.
3. *Гончарук П. С.* Історія України: з давніх часів до початку ХХ століття: курс лекцій: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / П. С. Гончарук. – К.: Видавництво КСУ, 2004. – 524 с.
4. Історія України: курс лекцій / В. М. Щербатюк, Є. С. Дурнов, О. В. Кузьминець, Н. Ю. Романишин, О. В. Шкуратенко, Д. І. Курас. – К.: Фенікс, 2014. – 376 с.
5. Історія України: навч. посіб. / М. В. Лазарович. – К.: Знання, 2011. – 683 с.
6. *Калініченко В.* Історія України: Підручник для історичних факультетів вищих навчальних закладів / В. Калініченко, І. Рибалка. – Х.: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2004. – 628 с.
7. *Кормич Л.* Історія України: Підручник / Л. Кормич, В. Багацький. – К.: Алерта, 2006. – 412 с.
8. *Король В. Ю.* Історія України: Навч. посіб. / В. Ю. Король. – К.: ВЦ «Академія», 2005. – 496 с.
9. *Левицька Н. М.* Історія України. Україна в світі: історія і сучасність: навч. посібник / Н. М. Левицька. – К.: Кондор, 2012. – 424 с.
10. *Субтельний О.* Україна: історія / О. Субтельний. – К.: Либідь, 1992. – 512 с.
11. *Шевчук В. П.* Історія української державності / В. П. Шевчук, М. Г. Тараненко. – К.: Либідь, 1999. – 477 с.
12. *Яковенко Н. М.* Нарис історії України з найдавніших часів до кінця ХVІІІ ст. / Н. М. Яковенко. – К.: Генеза, 2001. – 532 с.

Всесвітня історія

1. *Баран З. А.* Країни Центральної та Східної Європи в міжвоєнний період / З. А. Баран, Т. Поліщук. – Львів, 1999.
2. *Васильев В. С.* Всеобщая история. Том. 5. От нового времени к современности: уч. пособие / В. С. Васильев. – М.: КДУ, 2013.
3. *Газін В. П.* Новітня історія країн Європи та Америки. 1945-2000 рр. / В. П. Газін, С. А. Копилов. – Кам'янець-Подільський, 2004.
4. *Газін В. П., Копилов С. А.* Новітня історія країн Європи та Америки. 1918–1945 рр. / В. П. Газін, С. А. Копилов. – К., 2008.
5. *Дейвіс Норман.* Європа. Історія / Норманн Дейвіс. – К.: Основи, 2000. – 1464 с.
6. История южных и западных славян. В 2-х т. / Под ред. Г. М. Матвеева и З. С. Ненашевой. – М., 2008.

7. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до ХХ ст.). Курс лекцій / За ред. В. Ярового. – К., 2001.
8. Історія центрально-східної Європи. За ред. Л. Зашкільняка. – Львів, 2001.
9. *Кріль М. М.* Історія країн Центрально-Східної Європи (кінець ХХ – початок ХХІ ст.) / М. М. Кріль. – К., 2008.
10. *Ротшильд, Джозеф.* Східно-Центральна Європа між двома світовими війнами / Дж. Ротшильд; пер. з англ. В. П. Канаш. – К.: Мегатайп, 2001. – 496 с.
11. *Яровий В. І.* Новітня історія центральноєвропейських та балканських країн ХХ століття / В. І. Яровий. – К., 2005.
12. *Абрашкин А. А.* Скифская Русь. От Трои до Киева / А. А. Абрашкин. – М.: Вече, 2008. – 384 с.
13. *Беловинский Л. В.* Энциклопедический словарь российской жизни и истории. XVII-нач. XX в. / Л. В. Беловинский. – М.: Олма-Пресс, 2003. – 912 с.
14. Белые генералы: Корнилов, Краснов, Деникин, Врангель, Юденич. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2000. – 416 с.
15. *Бережков В. И.* Женщины-чекистки: научно-популярная литература / В. И. Бережков, С. В. Пехтерава. – СПб.: Нева; М.: Олма-Пресс, 2003. – 384 с.
16. *Бивор Э.* Сталинград / Э. Бивор. – Смоленск: Русич, 1999. – 446.
17. *Богданов А. П.* Опальные воеводы / А. П. Богданов. – М.: Вече, 2008. – 352 с.
18. *Боханов А. Н.* Император Александр III и императрица Мария Федоровна. Переписка 1884-1894 / А. Н. Боханов, Ю. Кудрина. – М.: Русское слово, 2001. – 350 с.
19. *Бунич И. Л.* Золото партии : Историко-публицистическое исследование / И. Л. Бунич. – К.: АСК, 1998. – 345 с.
20. *Бурин С.* Григорий Котовский: Легенда и быль / С. Бурин. – М.: Олимп, 1999. – 461 с.
21. Быт русской армии XVIII – начала ХХ века / Сост. С. В. Карпущенко. – М.: Воениздат, 1999. – 366 с.
22. Великий князь Александр Невский: Русь, орда, и запад в эпоху Александра Невского; Земное и небесное в посмертной биографии Александра Невского; Два подвига Александра Невского: историческая литература. – М.: Русский мир, 2002. – 384 с.
23. *Вернадский Г. В.* История России: Древняя Русь / Г. В. Вернадский. – Тверь: Леан: Аграф, 2000. – 448 с.
24. *Вернадский Г. В.* Киевская Русь / Г. В. Вернадский; Ред. Б. А. Николаев; пер. с англ.: Е. П. Беренштейн, Б. Л. Губман, О. В. Строганова. – Тверь: Леан; М.: Аграф, 2004. – 448 с.
25. *Вернадский Г. В.* Монголы и Русь / Г. В. Вернадский; пер. с англ.: Е. П. Беренштейн, Б. Л. Губман, О. В. Строганова. – Тверь: Леан; М.: Аграф, 2004. – 480 с.

26. *Горсей Д.* Записки о России. XVI – начало XVII в. / Д. Горсей. – М.: Издательство МГУ, 1990.
27. *Греков И. Б.* Мир истории. Русские земли в XIII – XV веках / И. Б. Греков, Ф. Ф. Шахмагонов. – М.: Молодая гвардия, 1988. – 334 с.
28. *Греков И. Б.* Мир истории: Русские земли в XIII – XV веках / И. Б. Греков, Ф. Ф. Шахмагонов. – М.: Молодая гвардия, 1986. – 334 с.
29. *Гудзь-Марков А. В.* Домонгольская Русь в летописных сводах V-XIII вв. / А. В. Гудзь-Марков. – М.: Вече, 2005. – 480 с.
30. *Гумилев Л. Н.* Древняя Русь и Великая степь / Л. Н. Гумилев. – М.: Мысль, 1989. – 765 с.
31. *Гумилев Л. Н.* Древняя Русь и Великая степь / Л. Н. Гумилев. – М.: АСТ, 2002. – 839 с.
32. *Гумилев Л. Н.* От Руси к России / Л. Н. Гумилев. – М.: АСТ, 2002. – 397 с.
33. *Гурко В. И.* Черты и силуэты прошлого: Правительство и общественность в царствование Николая II в изображении современника / В. И. Гурко. – М.: Новое литературное обозрение, 2000. – 809 с.
34. *Дворянская семья: Из истории дворянских фамилий России / Укл. В. П. Старк.* – СПб.: Искусство-СПб: Набоковский фонд, 2000. – 239 с.
35. *Егоров В. Л.* Историческая география Золотой Орды в XIII-XIV вв. / В. Л. Егоров; ред. В. И. Буганов. – М.: Наука, 1985. – 245 с.
36. *Жилин П. А.* Михаил Илларионович Кутузов: Жизнь и полководческая деятельность / П. А. Жилин. – М.: Воениздат, 1979. – 399 с.
37. *Зорин А.* Кормя двуглавого орла...: Литература и государственная идеология в России в последней трети XVIII – первой трети XIX века / А. Зорин. – М.: Новое литературное обозрение, 2001. – 415 с.
38. *Император Николай II и его семья (Петергоф, сентябрь 1905 – Екатеринбург, май 1918 г.): По личным воспоминаниям П. Жильяра / Авт. предисл. С. Д. Сазонов.* – Репринтное издание, Вена: Русь, 1921 г. – М.: МАДА, 1991. – 287 с.
39. *Каргалов В. В.* Русь и кочевники / В. В. Каргалов. – М.: Вече, 2008. – 480 с.
40. *Кинг Г.* Императрица Александра Федоровна: биография / Г. Кинг. – М.: Захаров, 2000. – 462 с.
41. *Князьков С. А.* Допетровская Русь / С. А. Князьков. – М.: Вече, 2005. – 416 с.
42. *Кузьмина О. В.* Республика Святой Софии / О. В. Кузьмина. – М.: Вече, 2008. – 448 с.
43. *Россия (СССР) в локальных войнах и военных конфликтах второй половины XX века / Ред. В. А. Золотарев.* – М.: Кучково-поле: Полиграфресурсы, 2000. – 574 с.
44. *Рыбас С. Ю.* Генерал Кутепов / С. Ю. Рыбас. – М.: Олма-Пресс, 2000. – 350 с.
45. *Самсонова В.* Дочь Сталина / В. Самсонова. – М.: Олимп; Смоленск: Русич, 1999. – 479 с.

46. Сахаров А. Н. Подвижники России: исторические очерки / А. Н. Сахаров, В. Д. Назаров, А. Н. Боханов. – М.: Русское слово, 2006. – 495 с.
47. Серков А. И. История русского масонства после Второй мировой войны / А. И. Серков. – СПб. : Издательство им. Н. И. Новикова, 1999. – 443 с.
48. Скобелев М. Д. Слово белого генерала. Слово современников. Слово потомков / М. Д. Скобелев. – М.: Русский мир, 2000. – 367 с.
49. Скрицкий Н. В. Крымская война 1853-1856 годы / Н. В. Скрицкий. – М.: Вече, 2006. – 416 с.
50. Соблазн социализма: Революция в России и евреи / Сост. А. Серебренников ; ред. А. И. Солженицын. – Paris : YMCA-PRESS ; М. : Русский путь, 1995.
51. Соловьев С. М. История России с древнейших времен. Кн. III. 1463-1584. Т. 5-6 / С. М. Соловьев. – М.: АСТ; Х.: Фолио, 2001. – 991 с.
52. Солоневич И. Л. Народная монархия / И. Л. Солоневич. – Минск : Лучи Софии, 1998. – 503 с.
53. Стариков Н. Кто добил Россию? Мифы и правда о гражданской войне / Н. Стариков. – М.: Яуза: ЭКСМО, 2006. – 512 с.

***Спецкурс з джерелознавства, історіографії та
методики викладання історії***

1. Биск И. Я. Методология истории: курс лекций / И. Я. Биск. – Иваново: Иван. гос. ун-т, 2007. – 236 с.
2. Богдашина О. М. Джерелознавство історії України: питання теорії, методики, історії: Навч.-метод. посібник / О. М. Богдашина. – Х.: «Вид-во САГА», 2008. – 214 с.
3. Воронов В. І. Джерелознавство історії України. Курс лекцій / В. І. Воронов. – Дн.: Вид-во Дніпропетровського університету, 2003. – 336 с.
4. Голиков А. Г. Источниковедение отечественной истории : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / А. Г. Голиков, Т. А. Круглова; под ред. А. Г. Голикова. – М.: Издательский центр «Академия», 2010. – 464 с.
5. Грицкевич В. П. Теория и история источниковедения. Учебное пособие для студентов заочных отделений гуманитарных факультетов ВУЗов / В. П. Грицкевич, С. Б. Каун, С. Н. Ходин. – Минск: Изд-во БГУ, 2000. – 226 с.
6. Джерелознавство історії України: довідник: навч. посіб. для студ. вузів / Я. Є. Боровський, М. Я. Варшавчик, І. Н. Войцехівська та ін. – К.: [Б. в.], 1998. – 212 с.
7. Зашкільняк Л. Методологія історії: Від давнини до сучасності / Л. Зашкільняк. – Львів: Вид-во ЛНУ ім. І.Я.Франка, 1999. – 226 с.
8. Историчне джерелознавство: Підручник / Я. С. Калакура, І. Н. Войцехівська, С. Ф. Павленко та ін. – К.: Либідь, 2002. – 488 с.
9. Калакура Я. Українська історіографія: Курс лекцій / Я. Калакура. – К.: Генеза, 2009. – 496 с.

10. *Ковальченко И. Д.* Методы исторического исследования / И. Д. Ковальченко. – М.: Наука, 1987. – 440 с.
11. *Колесник І. І.* Українська історіографія, XVIII – початок ХХ ст. Навч. посіб. для вузів / І. І. Колесник. – К.: Генеза, 2000. - 254 с.
12. *Лаппо-Данилевский А. С.* Методология истории / А. С. Лаппо-Данилевский. – М.: Изд-во «Территория будущего», 2006. – 472 с.
13. *Макарчук С.* Писемні джерела з історії України / С. Макарчук. – Львів: Вид-во «Світ», 1999. – 351 с.

Етнологія

1. *Арутюнов С.А., Рыжакова С.И.* Культурная антропология. – М.: Весь мир, 2004.
2. *Борисенко В.К.* Традиції і життєдіяльність етносу.-К.:Унісерв,2000.
3. *Бузин В.С.* Этнография восточных славян: Учеб. пособие. - СПб: Изд-во СПбГУ, 1997.
4. Етнологія України: навч. посібн. /За ред. проф. С.А.Макарчука.-Вид. 2-ге, перероб. і доп.-Львів: Світ, 2004.- 520 с.
5. *Итс Р.Ф.* Введение в этнографию. - Ленинград: Изд-во ЛГУ, 1991.
6. *Кононенко П.П.* Українознавство.-К.: Заповіт,1994.
7. Культура і побут населення України: навч. посібник /В.І.Наулко, Л.Ф.Артюх, В.Ф.Горленко та ін.- 2-ге вид., доп. та перероб.-К.: Либідь, 1993.-288 с.
8. Культура та побут населення України: Навч. посібник / за заг. ред. В.І.Наулко. - К.: Либідь, 1991 (1993).
9. *Лозко Г.* Українське народознавство.- К., 1995.
10. *Макарчук С.А.* Український етнос (виникнення та історичний розвиток).- К.,1992.
11. Основи етнотермінології: Навч.посібник / за ред. Ю.І. Римаренко. - К.: Либідь, 1997.
12. *Пономарьов А.П.* Етнічність та етнічна історія України: Курс лекцій. - К.: Либідь, 1996.
13. *Савчук Б.* Українська етнологія.- Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2004-559с.
14. *Савчук Б., Кафарський В.* Вступ до етнології: Навч. Посібник. – Івано-Франківськ, 2003.
15. Українська етнологія: Навч.посібник /За ред. В.Борисенко.– К.: Либідь, 2007.- 400 с.
16. Українське народознавство /за заг.ред. С.П.Павлюка. - Львів: Фенікс, 1997.
17. Українське народознавство: Навч.посібник /За ред. С.П.Павлюка, Г.Й.Горинь, Р.Ф.Кирчіва.-Львів: Фенікс, 1994.- 608 с.
18. Українське народознавство: Навч.посібник /За ред. С.П.Павлюка.-2-ге вид., перероб. і доп. –К.: Знання, 2004.-570 с.
19. Українське народознавство: Навч.посібник /За ред. С.П.Павлюка.-3-те вид., виправлене. –К.: Знання, 2006.-568 с.

Програма розглянута на засіданні фахової комісії для вступу на здобуття ступеня магістра (протокол № 1 від «24» лютого 2020 року).

Програма розглянута та затверджена на засіданні приймальної комісії університету (протокол № 5 від «26» лютого 2020 року).

Відповідальний секретар
приймальної комісії

А.О. Алексеева